

Iisalmen lyseo

Tasa-arvo- ja yhdenvertai- suussuunnitelma

Otetaan käyttöön 1.1.2017

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Suunnitelman laatiminen, käyttöönotto ja päivittäminen	2
3. Tilastotietoja koulusta	3
4. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen lisalmen lyseossa	3
4.1. Sukupuolten välinen tasa-arvo	4
4.2. Etninen tausta, kansalaisuus tai kieli	5
4.3. Uskonto, vakaumus tai mielipiteet	5
4.4. Terveys tai vamma	6
4.5. Seksuaalinen suuntautuminen	6
4.6. Muut ominaisuudet	7
5. Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi	7

Liite 1. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely ja sen tulokset

1. Johdanto

Sukupuolten välinen tasa-arvo tarkoittaa sitä, että kaikilla sukupuolilla on yhtäläiset oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet yhteiskunnassa. Ketään ei saa syrjiä sukupuolen perusteella. Tasa-arvoissa määritellään syrjinnäksi myös seksuaalinen häirintä ja häirintä sukupuolen perusteella sekä myös käsky harjoittaa sukupuoleen perustuvaa syrjintää.

Yhdenvertaisuus puolestaan tarkoittaa, ettei ketään syrjitä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Laki sukupuolten välisestä tasa-arvosta velvoittaa, että kaikissa toisen asteen oppilaitoksissa on laadittava tasa-arvosuunnitelma. Suunnitelmaan tulee kirjata selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta, mahdolliset ongelmakohdat sekä toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi, ja sen tulee tähdätä nimenomaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen. Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa oppilaitoksia yhdenvertaisuussuunnitelman laatimiseen. lisalmen lyseossa nämä kaksi suunnitelmaa sisällytetään tähän samaan asiakirjaan, lisalmen lyseon tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan, joka liitetään koulun opetussuunnitelmaan.

Suunnitelman laatimisesta on vastannut koulun tasa-arvoryhmä. Ryhmä koostuu koulun henkilökunnan ja opiskelijoiden edustajista. Kaikille henkilökuntaan kuuluville, opiskelijoille ja huoltajille on annettu mahdollisuus lausua mielipiteensä suunnitelmasta.

Suunnitelmassa tarkastellaan vain opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Henkilökunnan tasa-arvoa käsitellään kaupunkikohtaisessa tasa-arvosuunnitelmassa.

2. Suunnitelman laatiminen, käyttöönotto ja päivittäminen

Suunnitelman pohjana on opiskelijoille ja henkilökunnalle suunnattu kysely, jonka avulla selvitettiin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanne lisalmen lyseossa. Kyselyyn vastattiin pidennetyssä ryhmänohjaustuokiossa 17.11.2016. Kaikki paikalla olleet opiskelijat ja osa opettajista vastasi kyselyyn. Vastauksia kertyi 311.

Kyselyn tulokset (liite 1) saatettiin Wilman tiedotteen avulla opiskelijoiden, opettajien ja huoltajien tietoon ja samalla toteutettiin toinen kysely, jossa heitä pyydettiin esittämään toimenpiteitä havaittujen epäkohtien korjaamiseksi ja muutenkin ideoita tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi lisalmen lyseossa. Toinen kysely oli vapaaehtoinen. Vastaaajia oli 19.

Kyselyiden pohjalta laadittiin luonnos koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaksi ja se saatettiin opiskelijoiden, henkilökunnan ja huoltajien kommentoitavaksi 8.12.2016. Suunnitelma käsiteltiin opettajainkokouksessa 14.12.2016. Opiskelijakunnan hallituksen edustajat käsitelivät suunnitelmaa 19.12.2016.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma otetaan käyttöön 1.1.2017. Suunnitelma on opiskelijoiden, henkilökunnan ja huoltajien nähtävillä Wilman kautta, ja sitä tarkastellaan vuosittain lukuvuoden alussa perusvalmiuksien kurssilla (uudet opiskelijat) ja ryhmänohjaustuokiossa (vanhat opiskelijat).

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista seurataan vuosittain lukuvuosipalautteen yhteydessä helmi-maaliskuussa. Suunnitelmaan tehdään tarvittavat muutokset ja lisäykset. Päivitys on jatkuva. Laajempi kysely tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta tehdään kolmen vuoden välein, jolloin tämä suunnitelma päivitetään kokonaisuutena.

3. Tilastotietoja koulusta

Opiskelijamäärä 30.11.2016	343
joista ulkopaikkakuntalaisia	30 (9 %)
äidinkieli muu kuin suomi	8 (2 %)
opiskelijoiden ikärakenne	
16 vuotta	103 (30 %)
17 vuotta	110 (32 %)
18 vuotta	76 (22 %)
19 vuotta	27 (8 %)
20-26 vuotta	27 (8 %)

4. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen Iisalmen lyseossa

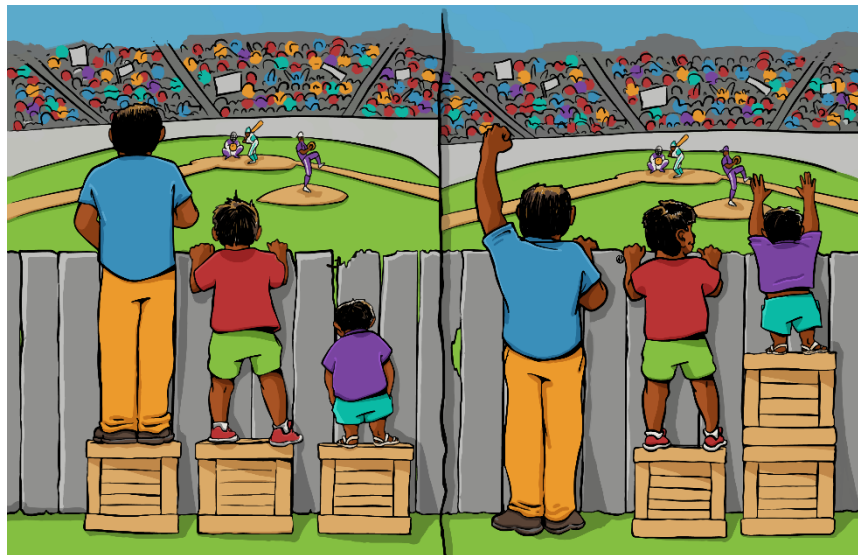
Iisalmen lyseossa ei ole tullut viime vuosina opettajien tai rehtorin tietoon merkittäviä tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden toteutumiseen liittyviä ongelmia. Kyselyn tulokset osoittavat, että niitä kuitenkin on. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta on syytä tarkastella säännöllisin väliajoin.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista on mahdollista tarkastella muun muassa oppitunneilla, ryhmänohjaustuokioissa, ryhmänohjaajien ja opinto-ohjaajan opiskelijahaastatteluisissa, opiskelijakunnan hallituksen kokouksissa, opettajainkokouksissa, opettajien henkilökohtaisissa keskusteluissa opiskelijoiden kanssa sekä kaikille opiskelijoille tehtävissä kyselyissä.

Opiskelijoiden tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta huolehtiminen on kaikkien kouluyhteisön jäsenten tehtävä. Opiskelijoihin kohdistuneissa tasa-arvo- tai häirintätapauksissa ensimmäisenä tukihenkilönä on ryhmänohjaaja ja mahdollisesti myös opinto-ohjaaja, jotka tuntevat opiskelijat parhaiten. Tapauksen luonteesta riippuu, millä tavoin asiassa edetään. Vakavammat tapaukset saatetaan rehtorin tietoon, jos niihin on syytä soveltaa kurinpitotoimia. Jos yksittäinen opiskelija havaitsee ongelmia, hänellä on tärkeä aloitteentekijän rooli, että asia tulee opettajien tai rehtorin tietoon ja käsittelyyn.

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tarkasteltaessa täytyy huomioida, että ne eivät tarkoita välttämättä samankaltaisuutta tai samanlaista kohtelua. Opiskelija voi saada erityistä tukea tai muita

erityisjärjestelyjä opiskelussa ja ylioppilaskokeissa, jos hänen oppimisen edellytyksensä ovat alentuneet esimerkiksi terveyssyyn, vieraskielisyyden tai lukivaikeuden vuoksi. Tällöin puhutaan tosiasiallisesta yhdenvertaisuudesta, jonka tavoitteena on poistaa eriarvoisuutta aktiivisin toimenpitein. Tukitoimet pyritään järjestämään aina siten, etteivät ne muodostu sellaisenaan toisia syrjiviksi.

Muodollinen yhdenvertaisuus

Tosiasiallinen yhdenvertaisuus

4.1. Sukupuolten välinen tasa-arvo

Tavoite

Kaikilla opiskelijoilla on sukupuolesta riippumatta yhtäläiset oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet lisalmen lyseossa. Ketään ei syrjitä sukupuolen perusteella, eikä kenenkään tarvitse kokea seksuaalista tai muuta sukupuoleen liittyvää häirintää.

Tilanne syksyllä 2016

Tasa-arvo toteutuu kyselyn mukaan lyseossa varsin hyvin. 99 % vastaajista koki, että sukupuoli ei vaikuta opiskelijavalintaan. 94 % vastaajista katsoi, että opiskelijan sukupuoli ei vaikuta myöskään opetukseen tai ohjaukseen. Vastaava lukema opintosuoritusten arvioinnista oli 97 %. Myös oppimateriaaleissa tasa-arvo toteutuu hyvin (98 %). Muutama opiskelija koki, että sukupuoli vaikuttaa arviointiin joissain oppiaineissa, joko tyttöjä tai poikia suosien.

Osa vastaajista (13 %) oli sitä mieltä, että lyseon opettajat asettavat erilaisia vaatimuksia naisille ja miehille. 8 % vastaajista koki opettajien kannustavan joko naisia tai miehiä enemmän. Sukupuoli vaikuttaa joidenkin mukaan koulun käytänteisiin (6 % vastaajista) tai opiskelijan opettajalta saamaan huomioon (8 % vastaajista).

Kyselyn mukaan koulussa on jossain määrin seksuaalista tai muuta sukupuoleen liittyvää häirintää. 2 % vastaajista on kuullut vartaloon tai seksuaalisuuteen liittyviä huomautuksia tai saanut epäasiallisia viestejä, ja 3 % on kokenut epäasiallista koskettelua. 6 % oli törmännyt epäasiallisiin tai loukkaaviin kuviin koulussa. Peräti 17 % vastaajista (54 vastaajaa) on kuullut koulussa härskejä tai toista sukupuolta loukkaavia vitsejä. Vaikka vitsien tarkoitus ei sinänsä olisi paha, ovat tällaiset vitsit monen vastaajan mielestä loukkaavia ja heikentävät sukupuolten tasa-arvoa. Myös jotkut opettajat kertovat kyselyn mukaan epäasiallisia vitsejä ja juttuja naisista.

4.2. Etninen tausta, kansalaisuus tai kieli

Tavoite

lisalmen lyseossa ei ketään syrjitä etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden tai kielen perusteella. Kulttuurinen monimuotoisuus koulussa on rikkautta. Lyseo on yhteisö, jossa jokainen voi omana persoonanaan tuntea olevansa tasa-arvoinen, yhdenvertainen ja hyväksytty yhteisön jäsen.

Tilanne syksyllä 2016

1 % vastaajista kertoi, että häntä on syrjitty koulussa etnisen taustan, kansalaisuuden tai kielen vuoksi. Sama osuus kertoi itse syyllistyneensä näihin tekoihin. 6 % vastaajista oli havainnut, että jotain muuta syrjitään näiden seikkojen vuoksi. Useimmiten syrjintä on näkynyt joukosta poissulkemisena (11 vastausta), mulkoiluna (6 vastausta) tai epäasiallisten vitsien kertomisena (5 vastausta). Muutamissa tapauksissa syrjijä on kyselyn mukaan ollut henkilökunnan jäsen (5 vastausta).

4.3. Uskonto, vakaumus tai mielipiteet

Tavoite

lisalmen lyseossa ei ketään syrjitä uskonnon, vakaumuksen tai mielipiteiden perusteella. Koulussa arvostetaan erilaisia näkemyksiä ja kannustetaan mielipiteen ilmaisuun. Koulun toimintakulttuuri on kannustava ja erilaisuutta tukeva.

Tilanne syksyllä 2016

5 % vastaajista (15 vastaajaa) koki, että uskonto, vakaumus tai mielipide vaikuttaa kohteluun lyseossa. Syrjintä on näkynyt joukosta poissulkemisena (2 vastausta), nimittelynä (1 vastaus) tai epäasiallisina vitseinä (3 vastausta). Erään vastaajan mielestä ortodoksiuskonnon edustajat eivät ole yhdenvertaisessa asemassa, koska kaikkia pakollisia kursseja ei järjestetä lähiopetuksena.

4.4. Terveys tai vamma

Tavoite

lisalmen lyseossa ei ketään syrjitä terveydentilan tai vamman vuoksi. Liikuntarajoitteisuus ei saa häiritä opiskelua ja koulunkäyntiä kohtuuttomasti. Lyseon tilojen tulisi olla esteettömät.

Tilanne syksyllä 2016

5 % vastaajista (17 vastaajaa) koki, että terveydentila tai vamma vaikuttaa kohteluun lyseossa. Syrjintä on näkynyt joukosta poissulkemisena (5 vastausta), epäasiallisina vitseinä (1 vastaus) tai aliarviointina (1 vastaus). Kaksi vastaajaa kertoi, että syrjijä on ollut henkilökunnan jäsen.

Lyseorakennuksessa on liikuntarajoitteisia varten luiskalla varustettu ulko-ovi, joka voidaan avata opiskelijalle annettavalla kaukosäätimellä. Myös Luma-keskuksen ulko-ovea varten saa tarvittaessa kaukosäätimen. Kerrosten vaihtaminen onnistuu molemmissa kiinteistöissä hissillä. Lyseon luiskalla varustettua ovea voivat käyttää myös esimerkiksi kyynärsauvoja käyttävät.

Kyselyyn vastaajat nimesivät muutamia liikkumista rajoittavia tekijöitä koulussa:

- liikuntarajoitteisille tarkoitettu lyseon ulko-ovi on välillä hankalasti avattavissa ja suljettavissa
- liikuntasaleihin ei pääse pyörätuolilla (molempiin saleihin on kuljettavan portaita)
- luokkien kynnykset ovat korkeat, joten pyörätuolilla kulkeminen on vaikeaa
- luokat, käytävät, ruokala ja opiskelijakunnan huone ovat välillä erittäin ahtaita pyörätuolilla liikkuvalle; ruokalan aulassa on usein reppuja ja laukkuja lattialla tien tukkeena

4.5. Seksuaalinen suuntautuminen

Tavoite

lisalmen lyseossa ei ketään syrjitä seksuaalisen suuntautumisen perusteella.

Tilanne syksyllä 2016

5 % vastaajista (16 vastaajaa) koki, että seksuaalinen suuntautuminen vaikuttaa kohteluun lyseossa. Syrjintä on näkynyt joukosta poissulkemisena (5 vastausta), nimittelynä (5 vastaus) tai epäasiallisina vitseinä (4 vastausta), tai se on osoitettu ilmeillä ja eleillä (3 vastausta). Erään vastaajan mielestä tunneilla puhutaan vain heterosuhteista. Joissain tapauksissa syrjijä on ollut opettaja (2 vastausta).

4.6. Muut ominaisuudet

Tavoite

lisalmen lyseossa ei ketään syrjitä iän, ulkonäön, pukeutumisen, perhetaustan, harrastuksen, raskauden, poliittisen suuntautumisen tai muun syyn perusteella.

Tilanne syksyllä 2016

7 % vastaajista (22 vastaajaa) on kokenut syrjintää lyseossa syystä, joka liittyy ikään, ulkonäköön, pukeutumiseen, perhetaustaan, harrastukseen, raskauteen, poliittiseen suuntautumiseen tai johonkin vastaavaan. Tämä on näkynyt esimerkiksi puheena, välttelemisenä pareja ja ryhmiä muodostettaessa, mulkoiluna tai ulkopuolelle jättämisenä. Erään vastaajan mielestä hyvät opiskelijat saavat helpommin apua ja huomiota opettajilta kuin huonot. Toisen mielestä syrjinnän syy on ollut vieraspaikkakuntalaisuus. Syrjijä on ollut useimmiten toinen opiskelija (15 vastausta), mutta joskus myös henkilökunnan jäsen (8 vastausta).

5. Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Toimintakulttuuri	<ul style="list-style-type: none"> • Muistutetaan eri yhteyksissä perussäännöstä: kaikkien lyseossa toimivien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. • Kannustetaan opetus- ja vuorovaikutustilanteissa jokaista opiskelijaa ilmaisemaan omia mielipiteitään ja ajatuksiaan. • Kannustetaan erilaisia näkemyksiä arvostamaan keskusteluilmapäiriin. • Parannetaan tietämystä ja asennetta tuomalla näitä teemoja esille eri yhteyksissä, esimerkiksi tietoiskujen, teemapäivien, kampanjoiden, vierailijoiden, ro-tuokioiden, aamunavauksien ja oppituntien avulla. • Pyritään lisäämään ja ylläpitämään yhteisöllisyyttä ja yhteishenkeä. • Määritetään ryhmätöissä ryhmät aika ajoin satunnaisesti tai opettajan johdolla. • Otetaan maahanmuuttajat ja eri kulttuurien edustajat mukaan tapahtumiin. • Henkilökunta toimii esimerkillisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Toimitaan opetuksessa ja muussa toiminnassa sukupuolineutraalisti. • Rehtori päättää koulun kurssitarjottimesta. Kurssien toteutumiseen vaikuttaa hyvin monet tekijät. Määrävin tekijä on kurssivalintojen määrä. Tämän lisäksi toteutumiseen vaikuttavat mm. kaupungin kieliohjelma (lyhyissä kielissä muodostetaan opetusryhmiä pienilläkin valintamäärillä), aineenopettajan tuntimäärä (joissain aineissa on pieniä ryhmiä, jotta opettajan opetusvelvollisuus saadaan täytettyä) ja kurssin luonne (esim. yo-kertauskurseja voidaan perustaa pienillä valintamäärillä). Myös pakollisia kurseja voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti tai verkossa, jos valintoja on erittäin vähän. Tällöin perusteena on nimenomaan valintojen vähäisyys, ei esimerkiksi uskonto tms.
--------------------------	---

Opiskelijavalinta	<ul style="list-style-type: none"> • Sukupuolella, etnisellä taustalla, vakaumuksella tai muilla henkilöön liittyvillä ominaisuuksilla ei ole vaikutusta opiskelijavalintaan, sillä se tapahtuu lainsäädännön määrittämällä tavalla. Jos hakijan perusopetuksen päättötodistuksen lukuaineiden keskiarvo on vähintään 7,0, hänet hyväksytään opiskelijaksi lyseoon. • Valitaan kuvat koulun markkinointimateriaaleihin siten, että niissä esiintyy miehiä ja naisia tasapuolisesti tai vähintään sukupuolijakauman mukaisessa suhteessa.
Ohjaus	<ul style="list-style-type: none"> • Kannustetaan opiskelijoita valitsemaan oppiaineita oman kiinnostuksen ja taipumusten mukaan, sukupuolesta riippumatta. • Esitellään opiskelijoille monipuolisesti eri opiskelu- ja työaloja ja kannustetaan hakemaan myös omalle sukupuolelle epätyypillisille aloille.
Arvionti	<ul style="list-style-type: none"> • Opettajat pyrkivät tiedostamaan arvioinnin mahdollisia tasa-arvo-ongelmia ja tunnistavat ne omassa toiminnassaan. • Opintosuoritusten arvionti perustuu opetussuunnitelmassa esitettyihin arvointikriteereihin. Sukupuolella, etnisellä taustalla, mielipiteillä tai vakaumuksella ei saa olla merkitystä arvioinnissa. Arvioinnin kohteena ei ole opiskelijan persoona vaan opintosuoritukset.
Syrjinnän ehkäiseminen	<ul style="list-style-type: none"> • Rohkaistaan opiskelijoita ilmoittamaan häirinnästä rehtorille, joka voi ryhtyä tarvittaessa asiassa kurinpidollisiin toimiin. • Selvitetään häirintä- ja kiusaamistapaukset nopeasti, mutta perusteellisesti. Selvittämiseen liittyy myös jatko seuranta.
Esteettömyys	<ul style="list-style-type: none"> • Tilapalvelu selvittää, miten lyseon saleihin saataisiin pyörätuoleille esteetön kulku. Lisäksi selvitetään, miten korkeiden kynnysten aiheuttamaa haittaa saataisiin pienemmäksi. • Pyritään pitämään kulkuväylät (käytävät ja Luma-keskuksen aula ruokailun yhteydessä) avoinna opiskelijoiden laukuista ja repuista, jotta kulku olisi esteetöntä. Tiedotetaan asiasta opiskelijoille.
Seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen	<ul style="list-style-type: none"> • Puututaan epäasialliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen. Jokaisella opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön. • Minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää - ei henkistä eikä fyysistä – ei suvaita. Myöskään ei-toivottu kielenkäyttö - kuten haistattelu, kiroilu, nimittely, härskit puheet, ulkonäön arvosteleminen tai muu uhkaava käyttäytyminen - ei ole sallittua. Niin ikään loukkaavat sukupuolisesti vihjailevat eleet ja seksuaalisesti värityneet viestit ovat kiellettyjä. • Rohkaistaan ilmoittamaan häirinnästä rehtorille, jotta hän voi ryhtyä asiassa kurinpidollisiin toimiin.